

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi
ISSN:1694 – 528X Sayı: 10 Eylül – 2006

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZİSTAN

ANKARA TÜRKMEN KÖYÜNDE HALK İNANIŞLARI, BÜYÜLER, KARGIŞLAR, YAKARIŞLAR: KAVAKÖZÜ DERLEMESİ

Yrd. Doç. Dr. D. Ali ARSLAN (*)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi-TÜRKİYE

ÖZET

Türk halk kültüründe halk inanışlarının, büyülerin, kargışların ve yakarışların önemli bir yeri vardır. Çalışmada, bir Ankara yöresi Türkmen köyü olan Kavaközü Köyü'nden yapılan derlemelerin kaleme alınması hedeflenmiştir. Araştırmacı, 1987 yılında başlattığı Türk halk kültürü ile ilgili derleme çalışmalarını bugün de sürdürmektedir. Araştırmada, sözü edilen derleme çalışmalarını bir kısmını oluşturan ve yörede halen belirli ölçülerde de olsa varlığını koruyan halk inanışları, halk büyüleri, dualar ve beddualar ile ilgili bulguların Türk folkloruna kazandırılması hedeflenmiştir.

Derlemelerin yapıldığı Kavaközü Köyü Ankara iline ve Güdül ilçesine bağlı olup, Ankara'nın kuzeybatısında yer alır. İdari bakımdan bulunan Kavaközü, başkente yaklaşık 100 km uzaklıktadır. Güdül ilçesine 12 km, Beypazarı'na 30 km, Uruş kasabasına ise 6 km mesafededir.

Anahtar Kelimeler: Kavaközü Köyü, Türk Halk Kültürü, Halk İnanışları, Halk Büyüleri, Kargışlar, Yakarışlar.

ABSTRACT:

“Beliefs, Blessing, Curses and Incantations in Turkish Folk Culture: Folkloric Field Notes from Ankara-Kavaközü Village”

Turkey has very rich folkloric traditions which have been kept alive for centuries. The main objective of this study is to present some samples of the blessing, beliefs, curses and

---

(*) 1971 yılında Ankara'da doğdu. Selçuk Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nden mezun oldu. Sosyolog ve siyaset bilimci. İngiltere'de “University of Surrey” de, sosyal bilimler metodolojisi alanında yüksek lisans (MSc.) ve yine aynı üniversitede, siyaset sosyolojisi alanında doktora (PhD) yaptı. 6 yıl yurt dışında, sosyolojinin değişik alanlarında çalışmalarda bulundu. Sosyolojinin farklı dallarında 100'e yakın yayını bulunmaktadır. 1987 yılından günümüze, Türk Halk Kültürü ile ilgili derleme çalışmalarını sürdürmektedir. Halen, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi'nde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, 60100-TOKAT/ TURKEY

GSM: 0532 270 81 45, İş Tel: (+90 356) 252 16 16/ 34 19, Faks: (+90 356) 252 15 46

E-posta: arslandali@gop.edu.tr, cimderaslan@hotmail.com

incantations in Turkish Folk Culture. Data collecting techniques of folklore has been used during the study. The data has been gathered from Ankara, Kavaközü Village.

Key Words: Kavaközü Village, Culture, Turkish Culture, Turkish Folk Culture, Blessing, Beliefs, Curses and Incantations.

1. ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ VE ARAŞTIRMA ALANI İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

Çalışmada araştırma yöntemi olarak, halkbilimin derleme teknikleri kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Ankara kırsalı, örneklem kümesini ise Ankara ili, Güdül ilçesine bağlı Kavaközü Köyü oluşturmuştur. Eski adıyla Cimder, yeni adıyla Kavaközü Köyü, İç Anadolu Bölgesinin kuzeyinde, Ankara'nın kuzeybatısında, İç Anadolu bölgesi ile Karadeniz bölgesinin kesişim sınıra yakın bir bölgede yer alır. Ankara iline 100 km, Güdül ilçesine 12 km, Beypazarı'na 30 km, Uruş kasabasına ise 6 km mesafededir. Doğusunda Kayı, kuzeyinde Tahtacı Örencik, Kuzeybatısında Sağır (Kırkkavak) köyleri, güneybatısında Uruş kasabası, güneydoğusunda ise Güdül ilçesi yer alır.

Bulgular, yörenin iskan tarihinin Romalılar'a, Frigyalılar'a, Hititlere hatta belki de daha eskilere kadar indirgenebileceğine işaret etmektedir. Bununla birlikte köyün ilk kuruluş tarihine ilişkin henüz elde hiçbir belge bulunmamaktadır. Kaynak şahıslarla yapılan görüşmelerden ve söylencelerden, yörenin Türkler tarafından iskana açılışının Osmanlı'dan daha önce, Orta Asya'dan Anadolu'ya yaşanan ilk göç dalgaları sırasında gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Hatta söylencelerde, Osmanlı Beyliği'ni sonra da Osmanlı İmparatorluğu'nu kuran Oğuz Boyunun, Söğüt-Domaniç yöresine yerleşmeden önce buradan geçtiği ve yöre halkının da bu boydan, göç esnasında burada yerleşik düzen kurmaya karar verip kalan bir kol olduğu rivayet edilmektedir. Arslan'ın 1980'li yılların sonlarından bu güne yörenin folklorik yapısına ilişkin sürdürmekte olduğu araştırma ve derlemelerde ortaya koyduğu bulgular da, bu söylenceleri doğrular niteliktedir (Arslan, 1992; Arslan, 2003; Arslan, 2004).

Öte yandan, araştırmacının, yörenin Türkleşmesine ilişkin olarak yürütmekte olduğu araştırmanın bulguları da, konu ile ilgili olarak yukarıda vurgulanan rivayetleri destekler doğrultudadır. Özellikle, X-XII. Yüzyıllar arasında Anadolu'ya yaşanan yoğun Türkmen göçü esnasında gelen Türkmenler, Türkmen gazileri ve Orta Asya Şaman geleneklerini sürdüren Türkmen dervişleri (Avcıoğlu, 1993: 44-48), Anadolu'nun öteki yörelerinde olduğu gibi Ankara ve Kavaközü (Cimder) yöresinin Türkleşmesinde önemli rol oynamışlardır. Yörenin sosyal yaşantısında önemli bir yeri olan ve Köy'ün kuzeyinde türbesi bulunan Samut Bali'nin de bu geleneğin sürdürücüsü bir dini figür olduğu gerçeği de gözden uzak tutulmamalıdır.

Faruk Sümer'in Oğuzlar (1999: 85-88) isimli eserindeki bilgiler de yöre halkının, Hazar Denizi'nin doğusundaki Oğuz Devleti'nin X-XI. Yüzyılda yıkılmasından sonra dağılan Oğuz boylarından bir koldan olma olasılığını güçlendirmektedir. Hatta köyün eski adının Cimder olduğu gerçeği göz önünde bulundurulduğunda, yöre halkının atalarının, Hazar Denizi'nin kuzeydoğusundaki Cim (Emba) Irmağı (Sümer, 1999: 60, 62, 66) Havzası'ndan göç etmiş bir Oğuz kolu olma olasılığı ağır basmaktadır.

XI. Yüzyılın başlarından itibaren, dalgalar halinde Orta Asya'dan Anadolu'ya göç eden Türkmenler büyük bir varoluş mücadelesi vermiş, Anadolu Selçuklu Devleti ve Osmanlı Devleti'nin kurulmasında ve yaşatılmasında hayati roller oynamışlardır. Profesör Kafeslioğlu'nun deyimiyle "Türk'ün kötü talihinin yenilmesinde" asıl görevi bu Türkmen boy

ve obaları yerine getirmişlerdir (Avcıoğlu, 1993: 141). Malazgirt Zaferi'ne kadar dağınık bir şekilde Anadolu içlerine kadar ilerlemiş olan bu boylar, 1071'de Bizans direncinin kırılmasından 1076 yılına kadar olan süreçte, Ege kıyılarına kadar ilerlemişlerdir. Ne var ki, ilk Haçlı seferlerindeki büyük Bizans saldırıları karşısında yeniden Anadolu içlerine kadar çekilmek zorunda kalmışlardır. Ancak bu durum, Anadolu Türkmenleri açısından bir yoğunlaşma ve toparlanma fırsatını da beraberinde getirmiştir. Türkmen oymaklarının büyük katkıları ile Eylül 1176'da kazanılan Miryokefalon (Myriokephalon) Zaferi, Türklerin Anadolu'daki varlıklarının kesin ve kalıcı olmasını sağlamıştır (Avcıoğlu, 1993: 144-146).

Ankara, Kavaközü yöresinin Türk yurdunun ayrılmaz bir parçası haline dönüşmesi süreci, yukarıda değinilen gerçekler zincirinin bir halkası olarak gerçekleşmiştir. Bütün bulgular, bu yörede yaşayan halkın Oğuzların, Bozoklar Kolu'nun, Kayı Boyu'ndan olduğunu; bunun da ötesinde, Ankara-Karacadağ Yöresi'nden Söğüt'e göç ederek, Osmanlı Devleti'nin temelini atan Ertuğrul Bey ile aynı soydan olduğu gerçeğine işaret etmektedir. Ertuğrul Bey'in önderliğinde Söğüt'e göç eden Oğuzlardan bir kol, yöreye yerleşerek, oralara hayat vermişlerdir.

Günümüzde, özellikle son 15-20 yıl içinde, yörenin demografik yapısında önemli değişimler yaşanmıştır. Kavaközü, nüfusu önceleri altı yüzü aşkınken, 1990 başlarında beş yüzlere kadar gerilemiş, günümüzde ise yarı yarıya azalıp 300'lere kadar düşmüştür. Bununla birlikte, halen Güdül ilçesinin büyük köylerinden biri konumundadır. Köy nüfusunda, 20 yılda yüzde 50'ye varan bu hızlı azalmanın altında yatan nedenlerin başında, Türk toplumunun kanayan bir yarası olan köyden kente göç olgusu yatar. Bunun yanı sıra, çeşitli nedenlere bağlı olarak eskiden oldukça yaygın olan çok çocuk sahibi olma eğiliminin ve buna bağlı olarak da doğurganlık oranının azalması da, bu düşüşte rol oynayan bir başka önemli etkidir.

2. HALK İNANIŞLARI

2.1. Doğum İle İlgili İnanışlar:

1. Bebek doğduğunda bütün vücudu tuzlanır. Tuzun bebeğin ağzının burunun kokmasını ve uzun yola gittiğinde ayaklarının kabarıp su toplamasını engelleyeceğine, uzun yola karşı dayanıklı olacağına inanılır. Hatta yaşlılar çok şımaran hasan çocuklara "sana tuz getiren devenin kıcı kırılısın" şeklinde beddua ederlermiş. Tuzun söz konusu etkisinin oluşabilmesi için çocuk bir gün tuzlu olarak bekletilir ve sonra yıkanır (çocuğun gelincikli doğmadığı durumlarda).

2. Ölü doğan bebeğin canlanması için, göbek bağı kesilmeden son, gür bir ateşte çevrilerek kızartılır.

3. Sonu rast gele atılan veya kedi köpek tarafından yenilen bebeğin büyüdüğünde çok ve çabuk giysi eskiten bir kişi olacağına inanıldığı için, son ıssız bir yere gömülür.

4. Bebeğin gelecekte sabırlı bir kişi olacağı inancıyla, doğduğu andan itibaren 3 ezan vakti geçmedikçe meme verilmez.

5. Çocuğun göbeği jilet veya usturayla kesilir. Göbek kesme işleminde kullanılan jilet, bebeğin yattığı odanın yüksekçe bir yerine (genellikle odanın

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi
ISSN:1694 – 528X Sayı: 10 Eylül – 2006

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZİSTAN

tavan döşemeleri arasına konur.) Bu davranışın, çocuğun kusmasını engelleyeceğine inanılır.

6. Bebek 1 yaşına girinceye kadar aynaya baktırılmaz. Bir yaşından önce aynaya baktırılan bebeğin samut (dilsiz) olacağına inanılır.

7. Bebeğin ilk dişi çıktığında, buğday, nohut ve mürdük birlikte haşlanarak "göğle" adı verilen yiyecek pişirilir. Bu yiyecedan evin bireyleri yemeden ve komşulara dağıtılmadan önce bir miktar köpek veya kediye verilir. Bu davranışın, çocuğun dişlerini sağlam ve dayanıklı yapacağına inanılır.

8. Doğacak bebeğin erkek olması için gelin giydirilirken kuşağı erkek çocuğa bağlatılıp, ayakkabılar da erkek çocuğa giydirilir.

Yine aynı inançla, duvak gün bir çubuğa halkalı şeker dizilip, ucuna da incir geçirilerek bir erkek çocuğun eline verilir. Çocuk bu çubukla üç kez, gelinin ve sadıcın duvağını açıp, çubuğu yüzlerine değdirir. Bu arada gelin de, 3 kez şu sözü söyleyerek kutsanır:

"Tapının gelinlerim tapının!
Doğraduğunuz yağ olsun,
Yoğurduğunuz buğday olsun,
Doğurduğunuz oğlan olsun,
Milli mayalı olsun,
Köklü gayalı olsun."

2.2. Kırklamak ve Kırk Basması ile İlgili İnanışlar :

1. Kırklamak işlemi, çocuğun doğumunun 17., 25. ve 40. günleri 3 kez tekrarlanır. "Evsüklü" (eksikli) olarak nitelendirildiği için kız çocuklarının son kırklanması 38. veya 39. gün tekrarlanır. "Kırklamak" işlemi şöyle yapılır: Bir yumurtanın tepesi delinip içi boşaltılır. Bu yumurta ile birinci kırklamada 17, ikinci kırklamada 25, üçüncü kırklamada 40 (kız çocukları için 38 yada 39) yumurta dolusu su ölçülür. Bu suyun bir kısmı ile bebek banyo yaptırılır. Kalanı da suyuna katılarak bebeğin bütün giysileri ve kundağı bu su ile yıkanır.

2. Kırk basan çocuklar kemre (yıllanmış ve sertleşmiş hayvan gübresi) ile tartılır ve bu kemre köy çeşmesinin yalağına ıslanır. Islanan kemreler eriyip tükendiğinde, çocuğun rahatsızlığının da sona ereceğine inanılır.

3. Kırk basan çocuk terazide köpek göğlezi (yavrusu) ile tartılır. Tartılan köpek yavrusu ölürse, kırk bebekten göğleze geçmiş demektir ve bebek iyileşir.

4. Bir insan öldüğünde kırkı çıkmamış bebek ve annesini "al basmasını" önlemek için, cenaze yıkanıp defnedilene kadar, bebek ve anne, cenaze evinden yüksekçe bir yerde bulunan bir komşu ya da akraba evine götürülür. (Al basmasına "ölü kırkı" da denir).

5. Kırklı kadın kırkı çıkana kadar hiç kimseye bayramlaşmaz, kimsenin elini, öpmez kimseye elini öptürmez, elini vermez.

6. kırkı çıkmamış kadınlar, birbirleriyle konuşmazlar, birbirleriyle aynı mekanda bulunmazlar. Kırklı kadın ve ailesi, yeni doğum yapmış loğusa bir kadının her ikisinin de kırkı çıkana kadar- ziyaretine gitmezler. Bunun nedeni, ikisinin aynı mekanda

bulunmasına ve birinin içinden diğeri hakkında kötü bir his geçmesinin, kırk basmasına sebep olacağına olan inançtır. Kırk basmış, bebeklerin gelişmesinin duracağına, cılız ve çelimsiz olacağına ve sürekli ağlayacağına inanılır.

7. Kırk basmış, ya da kırkları çakışmış çocukların iyileşmesini sağlamak için, birinin bir bezi veya altına sarılmak üzere hazırlanmış toprağın (eskiden bebeklerin altını toprakla kundağa sarmak çok yaygın bir adetmiş) bir kısmı, bebeğin annesinden habersiz olarak alınır ve öteki bebeğin altına sarılır.

8. Kırk basmış, bebekleri iyileştirmenin bir yolu da, annelerin birbirlerinin bebeklerini karşılıklı olarak emzirmesidir. Emzirme işi bir akarsu kenarında yapılır. Annelerden birisi akarsuyun bir tarafına, ötekisi de diğeri tarafına karşılıklı oturarak, birbirlerinin çocuklarını emzirirler.

2.3. Hayvanlarla İlgili İnanışlar :

1. Bacasında baykuş öten evin virane olacağına inanılır.

2. Bir evin bacasında, çatısında ya da herhangi bir yerinde baykuş ötmesi, kötülüklerin belirtisi olarak kabul edilir. Ve er yada geç o evden birinin öleceğine, o evden bir cenaze çıkacağına inanılır.

3. İbrahim Peygamber düşmanlardan kaçarken, bir kavak ağacının gövdesindeki kovuğa saklandığına ancak, kekliğin "Halil İbrahim gavakta!.. Halil İbrahim gavakta!" şeklinde öterek, düşmanlarının O'nu bulmasına sebep olduğuna inanıldığı için keklik halk arasında pek sevilmez.

4. Ve yine İbrahim Peygamberin bu olay karşısında kekliğe, "ardından koşan yorulmasın!.. Etini yiyen doymasın" şeklinde beddua ettiğine inanıldığı için, bu kuşun öldürülmesi-avlanması sevap kabul edilir.

5. Nemrut'un İbrahim Peygamberi attığı ateşe ve eşeğin odun taşımayı reddetmesine rağmen, katırın ateşe odun taşıdığına inanıldığı için katır pek sevilmez. Zor işlerde ve ağır yükleri taşımada bu hayvan kullanılır.

6. Ve yine İbrahim Peygamberin katıra, "kendi cinsinden neslin dünyaya gelmesin!.." şeklinde beddua ettiğine ve bu yüzden dişi katırların yavru yapmadığına inanılır.

7. Uğursuzluk getireceğine inanıldığı için, evde güvercin beslenmesi pek hoş karşılanmaz.

8. Evde görülen yılanlara, yılanın evin bekçisi olduğuna inanıldığı için, dokunulmayıp kendi haline bırakılır. Başkalarının bu yılanı zarar vermesine de izin verilmez. (Bu inanç, yılanın aslında eskiden cennetin bekçisi bir melek olduğuna, fakat şeytanın cennete girmesine izin vererek Adem Peygamber'in haram meyveyi yemesine ve bu yüzden de cennetten kovulmasına sebep olduğuna, bunun üzerine Adem Peygamberin ona "Sürün de sürtün!.." diye beddua etmesi sonucu yılanı dönüştüğü inancına dayandırılır.)

9. Müjde Kuşu'nun konuştuğu eve bir haber ya da misafir geleceğine inanılır. Kuş öterken şu tekerleme 3 kez tekrarlanır;

"Öt guşum öt
Hayır isen ot
Şer isen uç git."

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi
ISSN:1694 – 528X Sayı: 10 Eylül – 2006

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZİSTAN

Üç kez tekrarlandığında kuş uçmayıp ötmeye devam ederse hayırlı bir haber ya da misafir geleceğine; şayet kuş uçup giderse, sevinilmeyecek bir haber ya da misafirin geleceğine inanılır.

9. İneklere veya ağaçlara nazar değmesini önler inancıyla ölmüş kaplumbağa yavrusu asılır.

10. Koyunların gece kibleye yönelerek yattığına ve Allah'ı zikrettiğine inanıldığı için, bu hayvana karşı özel bir sevgi beslenir.

11. Yeni buzağılamış (yavrulmuş) inekten sağılan ilk süt (bu süt "ilk burnu" olarak adlandırılır) bir akarsuya dökülür. Böyle yapmakla ineğin sütünün bol olacağına ve buzağının sağlıklı olacağına inanılır.

12. Buzağısı yaşamayan inekler hamile iken, Samut Bali türbesinin etrafında dolaştırılır ve hayvanın kendisine yaradığına inanılan bir akrabaya veya aile bireylerinden birisine sembolik bir fiyatla satılır. Ve tekrar, yine sembolik bir fiyatla gen satın alınır. Böyle yapmakla ineğin buzağısının ölmeyeceğine inanılır.

13. İlk kez buzağılayan ineğin ağuzu (ağız, ilk süt) dağıtılmaz. İlk ağuzun dağıtılmasının uğursuzluk getireceğine ve ineğin sütünün azalacağına inanılır.

14. Sütün pişerken bozulmaması için, yedi evin çöplüğünden yedi çöp ve mezarlıktan da bir tahta parçası alınarak, bunlar sütün piştiği ateşte yakılır.

15. Satılan sığırın, atın ya da tavuğun tüyünden bir parçası kesilerek ahirin veya kümesin duvarına sokulur. Böyle yapılmadığında evden uğurun ve bereketin kaybolacağına inanılır.

16. Sık sık buzağısı ölen ineğin doğacak buzağılarının yaşaması için, çingenelerin değneği çalınır.

17. Yeni satın alınan hayvanların alnına veya beline hamur mayası sürülür. Bu davranışın, o eve uğur ve bereket getireceğine inanılır.

2.4. Köstek ve Köstek Kesmesi :

Köstek kesme davranışının altında, yürüme çağındaki çocukların önünde hayali bir göl (su birikintisi) meydana geldiği, bu yüzden de çocukların yürümekte kararsızlık gösterdiği ve sık sık sendeleyip düştüğü inancı yatar. Köstek şöyle kesilir: Gün olarak Cuma, vakit olarak da sala vakti seçilir. Sala vaktin de çocuk, iki bacağı arasına bir ip bağlanarak evin giriş kapısının önüne dikilir. Yanma bir bıçak bırakılır, çocuğun anne ya da babası da yanında bekler. İki çocuk koşarak evin etrafında tur atarlar ve önce gelen çocuk yerden bıçağı alıp, kösteği kesilecek olan çocuğun bacağı arasına bağlanmış, olan ipi keser. Çocuğun yanında bekleyen büyüğü, kösteği kesene daha fazla olmak üzere, yarışan çocuklara bahşiş verirler. Köstek kesilirken dikkat edilen bir diğer husus da, kösteği kesilecek çocuk erkek ise kösteği kesecek çocukların da erkek olması, çocuk kız ise kösteği kesilecek çocukların da kız olmasıdır.

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi
ISSN:1694 – 528X Sayı: 10 Eylül – 2006

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZİSTAN

2.5. Diğer İnanışlar:

1. Giysi sırtta iken süğme dikildiğinde aklın da dikileceğine inanıldığı için, böyle durumda düğme dikilmez.

2. Ay tutulduğunda, ayın şer güçler tarafından alıkonulduğuna inanılır. Ayın bu şer güçlerden kurtulmasını sağlamak için teneke ya da davul çalınır, tüfek ya da ta banca atılır, sela verilip dualar okunur. Tüfek ya da tabanca, ocağın içine girilip bacadan gökyüzüne doğrultularak ateşlenir.

3. Gün batımından sonra sakız çiğnemenin, ölü eti yemekle aynı olduğuna inanılır.

4. Koy halkı, köyde davul ve zurna çalınmasını izin vermemektedir. Bu davranışa gerekçe olarak, davul ve zurna sesinin dedelerin (köydeki yatırların) basını ağrıttığını ve bunların çalınmasının dedeler tarafından hoş karşılanmadığını gösterirler. Halk, davul ve zurna çaldıranları mutlaka bir zarar göreceğine inanılır. Davul-zurna sunnet yaptırılırken çalınmış ise, sunnet olan çocukların sakat veya geri zekalı olacıklarına; düğünde çalınmış, ise, yeni evlilerin mutlu olmayacaklarına ve bu evliliğin er ya da geç boşanma ile son bulacağına inanılır. Bu inanışlarını ispatlayıcı canlı örnekler verirler.

5. Köyde, gençlerin sakal bırakmasına hoş, gözle bakılmadığı için, birkaç ihtiyar haricinde sakal bırakmış, kişilere pek rastlanmaz.

6. Günah olduğu inancıyla akşamları kül dökülmez.

7. Akşam tırnak kesilmesinin günah olduğuna inanılır.

8. Kızılıcak, ayva veya kuşburnunun bol olduğu yıllarda, kışın uzun süreceğine inanılır.

9. Meşe yaprağının gür ve palamudunun bol olduğu yıllarda, kışı şiddetli ve sert geçeceğine inanılır.

10. Sağ avuç içi kaşınan kişinin, çok kısa bir süre içinde eline para gececesine; sol avuç içi kaşınan kişinin ise, kısa zaman içinde elinden para çıkacağına inanılır.

11. Ayakları kaşınan kişinin yolculuk yapacağına inanılır.

12. Sağ avucu kişinin cebine para gireceğine, sol avucu kaşınanın ise cebinden para çıkacağına inanılır.

13. Yatan kimsenin üzerinden adımlanarak geçilmez, atlanmaz. Üstünden adımlanarak geçilen kişinin boyunun kısa kalacağına inanılır.

14. Üst üste hapşırın kişinin, bazı kişilerce çekiştirildiğine, eleştirildiğine inanılır.

15. Kulakları çınlaya veya gözleri seyreyen kişi, başkaları tarafından kendi isminin anıldığına inanır. Kendi ismini anma ihtimali olan kişilerin ismini tek tek sayar ve her ismi söyleyişte kirpiklerini çeker. Kimin adını söylediğinde eline kirpik gelirse, o kişi tarafından anıldığına inanır.

16. Bayram ve kandil gecelerinde ölülerin ruhlarının evlerini ziyarete geleceğine inanılır.

17. Gün batımından sonra ölü gömülmez.

18. İki bayram arasında (Ramazan ve kurban bayramı) düğün yapılmasının uğursuzluk getireceğine inanılır.

19. Yaşlıların önü kesilerek geçilmez.

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi
ISSN:1694 – 528X Sayı: 10 Eylül – 2006

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZİSTAN

20. Taşıtların önünü keserek geçmenin, o taşıdın kaza yapması, lastiğinin patlaması gibi istenmeyen durumlara yol açacağı inancıyla taşıtların önünden geçilmez.

21. Çocuğu olmayan kişilerin, Samut Bali Türbesi'ne adak kesince bebeği olacağına inanılır.

22. Böyle kişiler, Samut Bali Türbesi'ni ziyaret ederek dilekte bulunup, adak adar. Adak iki bacaklı bir hayvan (tavuk, horoz) olabileceği gibi, dört bacaklı bir hayvan (kuzu, koyun) da olabilir. Dileği gerçekleşen kişi adağını, canlı olarak yoksul bir aileye verebileceği gibi, adağını kesip "adak aşı" pişirerek, köyün çocuklarını davet edebilir. Adağı kesen aile bireylerinden hiç kimse "adak kabul olmaz" inancıyla, adak hayvanının etinden yemez.

23. Psikolojik rahatsızlığı olan kişilerin, Samut Bali Türbesi'ni ziyaret ettiğinde iyileşeceğine inanılır.

24. Bir insan rüyasında, ölmüş aile yakınlarından birini bir şey yerken veya bir şey ister vaziyette görürse; ölmüş kişinin canının o şeyi istediğine veya ölmeden önce öyle bir vaadi olup da yerine getiremediğine inanılır. Bu yüzden rüyada görülen yiyecek ya da şey, komşulara ya da ihtiyacı olanlara dağıtılır.

25. Ağaçlara nazar değmemesi için at başı iskeleti asılır.

26. Çocuklara veya gençlere nazar değmemesi için, karga boncuğu olarak adlandırılan küçük bir böceğin kabuğu, boncuk büyüklüğünde iğde ya da karaağaç dalı ve mavi boncuk asılır.

27. Küçük çocukları ve bebekleri, şeytan, cin gibi şer güçlerin kötülüklerinden korumak için, omuzlarına muska asılır.

28. Psikolojik rahatsızlığı olanlara, loğusalara, iyi geçinemeyen eşlere, muska yazdırılıp boyunlarına veya omuzlarına asılır. Muskayı asmakla rahatsızlıklarının iyileşeceğine ve eşlerin ilişkilerinin düzeleceğine inanılır.

29. Düğünde, duvak günü dağıtılan şekerlerden ambara konulduğunda, ürünün bollaşacağına bereketli olacağına inanılır.

30. Gelin, damat evine vardığında ana evinden getirdiği mayayı yatak odasının kapısına sürer, tuzu tuzluğa, külü de ocağa döker. Böyle yapmakla gelinin yeni evinde huzur ve mutluluk içinde olacağına, doğuracağı çocuklarla erkeğinin baba ocağını tütüreceğine inanılır.

31. Ölünün yatağı ve yattığı yer, süpürge ile ıslanıp süpürülür. Böyle yapmakla ruhun ölüyle birlikte mezara gideceğine inanılır.

32. Cuma günü soğan-sarımsak yemenin günah olduğuna inanılır.

33. Eskiden, pamuk, çarşamba günleri ekilirmiş. Böyle yapmakla ürünün bol olacağına inanılmış.

34. Torunun torunu görece kadar uzun yaşayan insanın cennete gideceğine inanılır.

35. Ayın ilk gününde (Kameri ayların) bağ budanmaz, sebze ve tahıl ekilmez, Aksi yapıldığında sebzelerin köklerini kurtların yiyeceğine, verimin az olacağına inanılır.

36. Çocuğu olmayan kadının göbeğine pamuktan sicim veya kiriş (sığır derisi ya da bağırşağından yapılmış ip) bağlanır. Böylece bebeğinin olacağına inanılır. Bu ip bağlama işlemine "Mağtul Bağlama" denir.

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi
ISSN:1694 – 528X Sayı: 10 Eylül – 2006

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZİSTAN

37. Sık sık bebeği ölen kadınlara, yarısı bebeği hiç ölmemiş kadın tarafından yenmiş yiyecek yedirildiğinde, o kadının da bebeğin yaşayacağına inanılır.

38. Gelin gidecek kızın veya ölen kişilerin saçından bir parça kesilerek evdeki bir çeyiz sandığına saklanır. Böyle yapılmadığında bunlarla birlikte evin huzurunun da gideceğine, dirlik ve düzenin bozulacağına inanılır.

39. Gelin gideceği sabah, sabah ezam vaktinde, gelin ve kız arkadaşları, türkü söyleyerek pınara giderler. Pınarın suyuyla abdest alırlar, pınarın suyunun aktığı arktan 3 kez atlayarak "arkı atladım, köprüyü geçtim" sözünü bir kaç kez tekrarlarlar. Daha sonra da pınarın yalağında bir bütün ekmek ıslayıp, köpeklerin yemesi için pınarın başına bırakılır. Bu davranışların geline yeni hayatında mutluluk getireceğine inanılır. Gelin götürülürken beraberinde, gelinin baba evinden dol-durulan bir iprik (ibrik) dolusu su da, gelinin peşi sıra dökülerek götürülür. Bu davranışın yeni evlilere uğur getireceğine inanılır.

40. Sık sık bulantı duyan (öğücüyen) kadınlara köpek veya kedinin su çanağında ıslatılmış, elma yedirilir. Elmayı yedikten sonra kadına, elmanın hayvanın su kabında ıslatıldığı söylendiğinde meydana gelen ani şaşkınlık ve tiksinti halinin, kadının bulantılarını geçireceğine inanılır.

41. Güneş, çarpması nedeniyle hastalanan kişilerin sırtına ceviz yaprağı konulduğunda, o kişinin iyileşeceğine inanılır.

3. HALK BÜYÜLERİ

3.1. İyi Niyetle (Güzellik İçin) Yapılan Büyüler:

1. Yarasanın kemiğine dua okunur ve bu kemik erkeğin istediği kıza gizlice değiştirilirse, o kız önceden o oğlanla evlenmek istemese bile, kızın o oğlana karşı derin bir istek ve sevgi duymaya, hatta oğlana yalvarmaya başlayacağına inanılır.

2. Kızını vermeyen babanın fikrini değiştirmek (gönlünü etmek) için, bir ip okutulup kızın evinin arkasındaki bir taşın altına gömülür.

3. Bir erkekle evlenmek istemeyen bir kızın veya bir kız ile evlenmek istemeyen bir erkeğin fikrini değiştirmek için, şeker veya şekerli bir yiyecek okutularak o kişiye yedirilir. Böyle yapmakla istemeyen kişide, karşısındaki kişiye karşı derin bir ilgi ve istek uyanacağına inanılır.

4. Muska yazdırılarak eşine karşı ilgi ve istek duymayan kişinin yatağına dikilir. Bu sayede, o kişinin tutumunun değişeceğine inanılır.

5. Aşırı derecede geçimsiz ve söz dinlemeyen bir kimsenin tutumunu değiştirmek için, bir iplik okutularak dut ağacına bağlanır.

3.2. Kötü Niyetle (Çirkinlik İçin) Yapılan Büyüler:

1. İki kişinin arasını veya aile huzurunu bozmak için, o kişi ya da kişilerin bastığı yerden alınan toprakla, Mehmet isimli bir kişinin mezarından alınan toprak karıştırılıp o kişinin evine serpilir.

2. Yumurta tepesinden delinerek içine tuz konur ve büyü yapılmak istenen kişinin niyetine, yine o kimsenin evinin tuvaletinin altına gömülür.

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi
ISSN:1694 – 528X Sayı: 10 Eylül – 2006

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZİSTAN

3. Yeni evlileri mutsuz etmek için, nikah kıyılırken bir ipe düğüm atılır ve bıçak kapatılır.

4. Kısa süreli büyüler için sabun iğnelenerek kuyuya atılır. Sabun eriyip tükeninceye kadar, büyü edilen kişinin mutsuz olacağına inanılır.

5. Uzun süreli büyüler için, belli bir dua okunarak bir kilit kilitlenip kuyuya atılır. Kilit çürüyene ya da herhangi bir nedenle acılana kadar, büyü yapılan kişi ya da kişilerin huzursuzluğu devam eder.

6. Düşmanına kötülük etmek isteyen bir kişi, belli bir duayı bir kağıda yazarak bir teneke kutu içine koyar ve bir kuru ağaca asar. Sonunda o kişinin de, o ağaç gibi kuruyup yok olacağına inanılır.

7. İki insan arasındaki iyi ilişkileri bozmak için yazdırılan bir muska farkettilmeden onların, yataklarının içine konur. Böylece bu çiftin birbirine karşı cinsel istek duymayacağına inanılır.

8. Evli bir çifti birbirinden ayırmak için bir kilit okunup kilitlenerek, tarla oyuğunun (tarlaların sınırını belli etmek için kullanılan taş) altına gömülür.

3.3. Büyüyü Bozduğuna İnanılan Davranışlar:

1. Nas ve Felak süreleri okunur.

2. Yeni bir balta alınarak üstüne dua yazdırılır. Bu duamın tekrar incirle silindiğinde bozulacağına inanılır.

3. Büyü yapıldığına inanılan muska bulunarak, üstü yazılı kağıt suda eritilir. Suda ıslatılmış, kağıdın yazılarının el ile silindiğinde büyüünün de bozulacağına inanılır.

4. Büyü bir kilit ile yapılmış ise, o kilit bulunur ve dua ile açtırılır.

4. DUALAR

4.1. Şifa Duaları:

Şifa duaları, genellikle psikolojik ya da fizyolojik bir rahatsızlığı olan kişilere okunur. Duayı okuyanlar, duası kabul edildiğine inanılan yaşlı ve toplumda saygı duyulan kişilerdir. Yörede okunan şifa dualarının birkaç örneği aşağıda verilmiştir:

1.
"Bismillahirrahmanirrahim.
Saklasın Allah, beklesin Muhammed
Yatdım Allah, galdur cennet
İki melek gelmiş; biri sağıma, biri soluma
Sandım sultanım
Mü'minne gardaşım
Hedime ana yoldaşım.

Önümüz, arkamız demür kilit olsun
Bize gelen geri dönsün
Gazemiz geçmiş olsun

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi
ISSN:1694 – 528X Sayı: 10 Eylül – 2006

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZİSTAN

Belamız def olsun
Derdimize derman, niyetimize şifa olsun.

Allah'ımın rızası için
Hazretlerinin şefaati için
Yatan Samut Bali'nin hürmeti için
İnayet Allah, şfaat Hazreti Muhammed
Allahümme Salli...

Bismillahi birsin.
Ve billahi nursun.
Yetmiş iki ayet bi kürsü
Edirafımı bürüsün.
Gazemiz geçmiş olsun.
Belamız def olsun.
Derdimize derman, niyetimize şifa olsun.
Daima Allah'a emanet olsun.

İnsandaki itikate
Sidku sadakatınan
İnşallahu Taala...

Allah'ımın rızası için
Hazretlerinin şefaati için
İnayet sahibi, keramet sahibi
Yatan mevtaların ruhu için
Allahümme Salli ala seyyidine
Ve ala ali seyyidine ve nebiyyine Muhammed
Allahümme barik...

2.
"Bismillahirrahmanirrahim Vedduha velleyli...
Elem neşrahlake sadrek...
Vetdini vezzeytini...
Rabbim Allah, vekilim Allah
Yardımcım Allah, şfaat Muhammed
Eşhedü en lailahe illallah
Ve eşhedü enne Muhammedün abdühü ve resulühü
Azimsin Allah, kerimsin Allah
Gafursun Allah, calapsin Allah
Dertlere dermansin Allah
Yaralara merhemsin Allah
İnayet sahibi, keramet sahibi sensin Allah.

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi
ISSN:1694 – 528X Sayı: 10 Eylül – 2006

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZİSTAN

Ağaçlara su yöreten,
Dertlilere dennan veren
Borclulara sebep veren
Zaman icinde zaman.
Sebep içinde sebep halkeden Allah
Allah'ımın rızası için,
Hazretlerinin şefaati için
Yatan Samut Bali'nin hürmeti için
İnayet sahibi, keramet sahibi Allah.”

4.2. Alkışlar (Hayır Duaları):

1.
"Bastunuz yere at olsun
Elinize aldığınız ok olsun
Garnınız galbiniz pak olsun
Gazancınız bol olsun
Hatırını çoğ olsun
Bastığınız bunar olsun
Ayağınız göl olsun
Ulu dagla, ulu daşla
Düz ovala, çöl yazıla yol olsun
Vay anam derdine denk getürmesin.
Hayırlı nimet versin
Hayırlı döğlet versin
Hayırlı gazanç versin
Hayırlı zebep versin
İnayet sahibi, keramet sahibi
Hakimlerin hakimi, dünyanın hakimi
Goruyan Allah, Allah gorusun."

2.
"Dostlarımı ağlatma,
Düşmanlarımı güldürme,
Hallerimi kimselere bildirme,
Kıymetli mallarımı tellalara verdirme.”

Aşağıda verilen örnekler ise, bir deyim şeklinde kalıplaşmış ve halk tarafından günlük hayatta sıkça kullanılan hayır dualarıdır.

- Allah acı göstermesin.
- Allah al başlı bi güye (güvey-damat) olmak nasip etsin.
- Allah al yazmalı gelin olmak nasip etsin.
- Allah ambarın(g)a Hızır uğratsın.
- Allah analı, babalı büyötmek nasip etsin.
- Allah anan(g)a baban(g)a bağışlasın.

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi
ISSN:1694 – 528X Sayı: 10 Eylül – 2006

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZİSTAN

- Allah avuca bakturmasın.
- Allah ayağın(g) daşa değürmesin.
- Allah başa iş vermesin, verene de ecir sabur versin.
- Allah başımızdan evsük (eksik) etmesin.
- Allah başın(g)a devlet guşu gondursun.
- Allah bereket versin.
- Allah betarından korusun.
- Allah betarından saklasın.
- Allah bi devü (değil) bin kere razı olsun.
- Allah bi hayırlı yazı yazsın.
- Allah bi yasdukda gocatsın.
- Allah bin(g) bereket versin.
- Allah bun(g) (sıkıntı, zorluk, darlık) vermesin.
- Allah cennetinden yer, yüzünden nur versin.
- Allah cehennem azabı çekdümesin.
- Allah çit çubuk sahibi olmayı nasip etsin.
- Allah çok verip azdurmasın, az verip bezdürmesin.
- Allah çoluğun(g)a çocuğun(g)a bağışlasın.
- Allah darlıktan kurtarsın.
- Allah dermansız dertlere düşürmesin.
- Allah dert verüp de derman aratmasın.
- Allah devlete, millete zeval vermesin.
- Allah dinden imandan ayırmasın.
- Allah dirliğin(g)i, düzenin(g)i bozmasın.
- Allah doğru yoldan ayırmasın.
- Allah duttuğun(g) altun eylesin.
- Allah duaların(g)ı kabul etsin.
- Allah düşmana hursat (fırsat) vermesin.
- Allah düşmanın şerrinden gorusun.
- Allah ecir sabur versin.
- Allah ele, eteğe düşürmesin.
- Allah elin(g)e, belin(g)e guvvat versin.
- Allah elin(g)i sıcak sudan soğuk suya değirmesin.
- Allah evlat acısı göstermesin.
- Allah eyiliğin(g)i versin.
- Allah gabir azabından gorusun.
- Allah gadir, gıymat bilemeze düşürmesin.
- Allah gam gasevet göstermesin.
- Allah gana gana rahmet eylesin.
- Allah gapın(g)ı çalanı eksük etmesin.
- Allah gara gaşlı, gara gözlü bi oğlan nasip etsin.
- Allah gazadan beladan gorusun.
- Allah gazan(g)ı, belan(g)ı def eylesin.
- Allah gecinden versin.
- Allah geçim derdi tatdumasın.

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi
ISSN:1694 – 528X Sayı: 10 Eylül – 2006

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZİSTAN

- Allah geçim gayısı versin.
- Allah gençliğin(g)e bağışlasın.
- Allah gönlün(g) muradını versin.
- Allah gönlün(g)e göre versin.
- Allah gurbet yolu bekletmesin.
- Allah gurbet yüzü göstermesin.
- Allah guvvat (kuvvet) versin.
- Allah güle güle oturmak nasip etsin.
- Allah güyeliğini de görmek nasip etsin.
- Allah hacı garısı olmak nasip etsin.
- Allah hasretine gavuşdusun (kavuştursun).
- Allah hayırlı, uğurlu etsin.
- Allah helal kazanç nasip etsin.
- Allah helal süt emmişinden versin.
- Allah helal süt emmişi ile karşılaştusun.
- Allah herkesin(g) hakkında hayırlısını versin.
- Allah Hızır uğratsın.
- Allah iki cihanda da yüzün(g)ü ak ede.
- Allah ilmin(g)i artursun.
- Allah insan evladıyla karşılaştusun.
- Allah iş gayısı (çalışma gücü, kuvveti) versin.
- Allah iyi günlerde yemek nasip etsin.
- Allah kem gözlerden korusun.
- Allah kimsenin(g) emeğini zay etmesin.
- Allah kimseye el açdumasın.
- Allah kimseyi doğru yoldan ayırmasın.
- Allah kimseyi ele, eteğe düşürmesin.
- Allah kimseyi evladına muhtaç etmesin.
- Allah kimseyi muhanede muhtaç etmesin.
- Allah kimseyi yoklukla terbiye etmesin.
- Allah kimseyi yoldan çıkarmasın.
- Allah kötüyle karşılaştumasın.
- Allah kötüye hursat vermesin.
- Allah kötülüklerden gorusun.
- Allah layığın(g)ı versin.
- Allah mekânını cennet eylesin.
- Allah muradın(g)a erüştüsün.
- Allah nazardan saklasın.
- Allah ocağın(g)ı söndürmesin.
- Allah oğlan anası olmak nasip etsin.
- Allah razı olsun.
- Allah rızkunu (rızkını) artursun.
- Allah sevdiğün(g)e gavuşdusun.
- Allah sevdüklerine bağışlasın.
- Allah sevdüklerinden ayırmasın.

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi
ISSN:1694 – 528X Sayı: 10 Eylül – 2006

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZİSTAN

- Allah telli, duvaklı gelin olmak nasip etsin.
- Allah, uykudan gayri yüksek başın(g)ı taş, yastığa değdirmesin.
- Allah uzun ömürler versin.
- Allah yavrun(g)a bağışlasın.
- Allah yokluk yüzü göstermesin.
- Allah yolun(g)u açık etsin.
- Allah yüzün(g)e baksın.
- Allah yüzün(g)ü güldürsün.
- Allah yüzün(g)ü gara çıkarmasın.
- Allah zalimin(g) zulmünden gorusun.
- Ayakların(g)a sağlık.
- Bereketini bulasın.
- Birin(g) yerine Allah bin versin.
- Canın(g) sağ olsun.
- Cennetle mekan olsun.
- Dilin(g)e sağlık.
- Dünya, ahret bacım olasın.
- Elin(g)e sağlık.
- Elin(g)e, kolun(g)a sağlık.
- El öpenlerin(g) çok olsun.
- Gadir Mevlam seni kem gözlerden gorusun.
- Goltu altı dolasıca.
- Gözün(g) aydın.
- Kesen(g) bereket.
- Ne yokluğunu göstereyin, ne de muhtaç etsin.
- Nur içinde yatsın.
- Ocağı tütesice.
- Ocağı yanasıca.
- Önce Allah'a, sonra size amanet.
- Şeytan kulağına kurşun.
- Yerde yatmasın, nurda yatsın.

4.3. (Beddualar) Kargışlar:

- Adı batasıca.
- Allah bay etmesin.
- Ağu olsun.
- Allah belasını versin.
- Allah bin yerinden belasını versin.
- Allah boyun(g) devrilsün.
- Allah burnun(g)dan getürsün.
- Allah canın(g)dan bezdüsün.
- Allah cennet yüzü göstermesin.
- Allah cezasını versin.
- Allah dermansız dertlere düşürsün.
- Allah devlet gapılarında süründüsün.

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi
ISSN:1694 – 528X Sayı: 10 Eylül – 2006

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZİSTAN

- Allah dünya gözü ile görmek nasip etmesin.
- Allah düşmanın gözünü kör etsin.
- Allah iki gözün(g)ü kör etsin.
- Allah kabrini dar etsin.
- Alla kahretsin.
- Allah layığın(g)ı versin.
- Allah ondurmasın.
- Allah tâ betarını versin.
- Allah “vay anam!” dertlerine düşürsün.
- Allah “yandım anam!” derdi versin.
- Allah yedürmesin.
- Allah yemek nasip etmesin.
- Allah yüzü(g)ü güldürmesin.
- Ayağı kırılsın da gidemesin.
- Azgunun(g) hakından Allah gelü.
- Azrailin pençesinden gurtulamayasın.
- Bacan(g)da baykuş ötsün.
- Basiretin(g) bağlansın.
- Başına benden ağır daşla düşsün.
- Başını taşlara vurasın.
- Başını yesin.
- Bayram yüzü görmeyesin.
- Bedenin(g) teneşir tahtasında yuna.
- Beli bükülesice.
- Bi tas su verenin(g) olmasın.
- Boğazında galasıca.
- Boynu altına gelesice.
- Boyu devrölesice.
- Can derdinden gurtulamayasın.
- Canı çıkasıca.
- Canından yanasıca
- Ciğeri ağzına gelesice
- Ciğerinden yanasıca.
- Çenesi çekilesice.
- Dermansız dertlere düşesin.
- Devtarı dürölesice.
- Dilerim Allah’tan iki gözün önüne aksın.
- Dili dutulasıca.
- Dili çekilesice
- Dilini eşşek arısı soksun.
- Dizin(g)e, gözün(g)e dursun.
- Dört teker arasında kalasıca.
- Dört kollu tahtaya binesice.
- Ecelin(g)den ölmeyesin.
- Elden, ayaktan düşesin.

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi
ISSN:1694 – 528X Sayı: 10 Eylül – 2006

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZİSTAN

- Elin(g) boynun(g)dan inmesin.
- Etdüğünü bulasica.
- Ev, bark yüzü görmeyesin.
- Evin(g), barkın(g) yıkıla.
- Gapısı çekilesice.
- Geberesice.
- Gençliğin(g)e doyma.
- Gençliğinin(g) hayrını görmeyesin.
- Gidişin(g) olsun da, dönüşün(g) olmasın.
- Gönenmeyesice.
- Gözü çikasica.
- Gün yüzü görmeyesin.
- Hakkım haram olsun.
- Hayrını görmesin.
- İki gözün(g) kör olsun da önüne aksın.
- Kıyamet günü iki elim yakan(g)da olsun.
- Mahkeme kapılarında sürünesin.
- Musalla taşında yunasın.
- Naha Mevlam gözün(g) kör olsun, dizin(g) tutmaz olsun.
- Naha Mevlam yıkadüğün(g) giyilmesin, pişürdüğün(g) yenilmesin.
- Naha Mevlam sana yar olmasın.
- Ocağı sönesice.
- Sebep olan beter olsun.
- Son gidişin(g) olsun.
- Soyun(g)a kıran girsin.
- Soyu kesilesice.
- Soyuna gıran giresice.
- Sürüm sürüm sürünesice.
- Verdüğüm emekler haram olsun.
- Yağlı gürşunlara denk gelesice.
- Yediğin(g), içtiğin(g), gözün(g)e dizin(g)e dursun.
- Yediğün(g), içtüğün(g) zehir zıkkım olsun.
- Yerin dibine geçesice.
- Yiğit arkası yere gelesice.
- Yollan(g) çakır tiken ola da geçemeyesin.
- Zehir olasica.
- Zehir zıkkım olsun.
- Zıbarasica.

4.4. Yeminler:

Yörede sıklıkla kullanılan, bazı kalıplaşmış yemin deyimlerine aşağıda yer verilmiştir:

- Allah taş etsin...
- Allan belamı versin...
- Anam avradım olsun...
- Anamla Kabe yolunda zina etmiş gibi oluyum...
- Billahi...
- Eğer avradım olsun...
- Eđerine...
- Ekmek, Kur'an çarpsın...
- İki gözüm önüme aksın...
- Namussuzum...
- Şart olsun...
- Vallahi...

5. GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ:

Bu çalışmada, Ankara yöresi Türkmen köyünden yapılan derleme çalışmalarından örnekler sunulmuştur. Özellikle de yöredeki halk inanışları, halk büyüleri, beddualar, hayır duaları ve yeminler çalışma kapsamına alınmıştır. Halkbiliminin derleme teknikleri kullanılarak kayıt altına alınan halk kültürü ürünleri, yöre halkının inanç biçimi ve değerler sistemine ilişkin ipuçları vermesi bakımından olduğu kadar yörenin kültürel zenginlikleri ile, dil ve ağız özellikleri ile ilgili geniş bilgiler vermesi açısından da çok büyük önem taşır.

Halk inanışları, Türk halk kültüründe özel bir yer tutar. Türk halk inanışlarında, İslam dininin yanı sıra, İslam öncesi Şaman kültürünün de derin izleri görülür. Halk büyüleri, insanların öteki insanlar ile olan ilişkilerinde, halen belli ölçülerde de olsa etkili olan, önemli bir halk kültürü ürünüdür. Dualar ise günlük hayatta, insan ilişkilerinde oldukça önemli bir yere sahiptir. Genç–ihtiyar, kadın-erkek, eğitilmiş-eğitimsiz herkesin, bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde kullandığı, Dua Tanrı ile insan arasındaki çok önemli iletişim aracıdır. İnsanların birbirlerine karşı duydukları şükran ve minnettarlıkları kadar kızgınlıkları, kırgınlıkları, hınçları, çaresizce direnişleri bu tümcelerde anlam bulur. Dualar ya da yakarışlar, hayır dualar (Alkışlar) ve beddualar (kargışlar) şeklinde iki grupta toplanabilir. Hayır dualarda insanlar sevinçlerini, mutluluklarını ve minnet duygularını dile getirirler. İnsanların layık oldukları, hak ettikleri iyilik ve güzelliklere kavuşması arzu ve temennileri ifade edilir. Karşısındakilerin, iyilik ve doğruluklarının Allah tarafından ödüllendirilmesi istenir.

İlenç olarak da adlandırılan beddua ya da kargışlarda bireyler korkularını, öfkelerini, çaresizliklerini yalın ve yapmacıktan uzak bir şekilde (Kültür, 2006) dile getirirler. Bu sayede hem öfke ve kırgınlıklarını dile getirmiş olmanın huzurunu hem de son kertede durumu Allah'a havale etmiş olmanın rahatlığını yaşarlar. Bir noktadan sonra, zalimin zulmü karşısında insan olarak çaresizdir ve yapacağı pek bir şey kalmamıştır. Ancak bilirler ki, inandığı o yüce varlık büyüktür ve adaletlidir: Mazlumun duası kabul görecektir ve ilahi adalet tecelli edecektir. Zalimin zulmü, kötülüğü cezasız kalmayacaktır. Kargışlar bir bakıma çaresiz kalan insanların direnişlerinin bir sembolüdür aynı zamanda. Bu açıdan halkbilimi açısından olduğu kadar, sosyoloji bilimi için de çok önemli bir inceleme konusudur.

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi
ISSN:1694 – 528X Sayı: 10 Eylül – 2006

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZİSTAN

Yeminler genellikle, yemin eden ve ettiren tarafından değer verilen varlıklar üzerine yapılır. Yeminlerin incelenmesi, yöre halkı tarafından değer ve önem atfedilen varlıkların belirlenmesinde yol gösterici olması bakımından önem taşır. Yöreden derlenen yeminler incelendiğinde yöre halkı tarafından en değerli kabul edilen varlıklar arasında başta Allah ve Kur'an-ı Kerim olmak üzere namus, ekmek, ana, avrat ve gözün yer aldığı görülür.

KAYNAKÇA:

ARSLAN, D. A. (2004), “Bir Ankara Köyü Araştırması: Köy Sosyolojisi'nin Bakış Açısından Ankara Kavaközü Köyü”, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 19.07.2004, <http://insanbilimleri.com>.

ARSLAN, D. A. (2003), “Bir Köy Sosyolojisi Çalışması: Kavaközü Köyü'nün Sosyo-Ekonomik Yapısı ve Sorunları”, *Sosyal Bilimler Dergisi (Osmangazi Üniversitesi)*, Cilt: 4, Sayı: 1, ss. 1-26.

ARSLAN, D. A. (1992), *Kalkınma Dönemecinde Kavaközü*, Konya: Selçuk Üniversitesi (Lisans Tezi).

ARSLAN, D. A. (1991), “Kavaközü Köyü: Halk Bilimi Derleme Çalışması”, Konya: Selçuk Üniversitesi.

AVCIOĞLU, D. (1993), *Türkler'in Tarihi, 1. Kitap*, İstanbul: Tekin Yayınevi.

KÜLTÜR Bakanlığı, (2006), *Halk Kültürleri*, 24.03.2006, <http://www.discoverturkey.com/kultursanat/halkkultur.html>

SÜMER, F. (1999), *Oğuzlar (Türkmenler), Tarihleri-Boy Teşkilatı, Destanları*, İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları.

KAYNAK ŞAHISLAR:

1. Adı-Soyadı: Havva ÖZKAN, Yaşı: 94, Doğum Yeri: Ankara, Gündül, Kavaközü Köyü.

Öğrenim Durumu: İlkokul 3. sınıftan terk, Mesleği: Ev Kadını.

2. Adı-Soyadı: Ayşe COŞKUN, Yaşı: 71, Doğum Yeri: Kavaközü Köyü-Ankara

Öğrenim Durumu: İlkokul 3. sınıftan terk, Mesleği: Çiftçi, bakkal.

3. Adı-Soyadı: Emine ARSLAN, Yaşı: 68, Doğum Yeri: Ankara, Gündül, Kavaközü Köyü, Öğrenim Durumu: İlkokul, Mesleği: Ev Hanımı.